

УДК 347.73

Г.В. Фоміна

здобувач

Національний університет "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого"

ПРО ОСОБЛИВОСТІ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКОВОГО ОБОВ'ЯЗКУ ЯК ПІДСТАВУ КЛАСИФІКАЦІЇ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ – ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ

У статті розглянуто питання стосовно визначення підстав для класифікації платників податків, а саме – юридичних осіб. На основі аналізу наукових праць і нормативно-правових актів ґрунтовно розподілено юридичних осіб – платників податків на групи за різними критеріями.

Ключові слова: податковий обов'язок; юридичні особи – платники податків; класифікація платників податків.

I. Вступ

Останнім часом дослідники доволі часто звертаються до аналізу проблем, пов'язаних із регулюванням оподаткування, що є цілком зрозумілим та прийнятним. Основним чинником цього виступає активна робота над трансформацією законодавства з питань справляння податків, зборів, обов'язкових платежів податкового характеру, результатом чого стало прийняття в Україні у 2010 р. Податкового кодексу, яким урегульовано численні недоліки податкового законодавства та сформовано єдині підходи до правозастосування. Водночас, є низка питань, які потребують більш повного та цілісного розгляду.

II. Постановка завдання

Мета статті – проаналізувати особливості, що притаманні такій категорії платників податків, як юридичні особи. Дослідження ґрунтується на основі вивчення й аналізі профільних першоджерел, чинного податкового законодавства.

III. Результати

За ознакою походження капіталу юридичні особи – платники податків можуть бути національними, спільними й іноземними. Так, Податковий кодекс Російської Федерації, надаючи дефініцію "організації" у ст. 11, поділяє їх на дві групи: а) російські організації; б) іноземні організації [3, с. 57]. Податковим Кодексом України також використовується такий поділ юридичних осіб, який потім покладений в основу визначення резидентства юридичних осіб – платників податків.

За економічними показниками юридичних осіб – платників податків поділяють на: малі, середні та великі. Слід звернути увагу, що системної класифікації платників податків – юридичних осіб за таким критерієм у тексті Податкового кодексу України немає. Однак, зокрема, при деталізації порядку виконання ними власних податкових обов'яз-

ків епізодично здійснюється посилання на зарахування юридичних осіб до тієї чи іншої групи. Так, наприклад, згідно із п. 49.4 ст. 49 Податкового кодексу України платники податків, що належать до великих та середніх підприємств, подають податкові декларації до органу державної податкової служби в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації електронного підпису підзвітних осіб у порядку, визначеному законодавством [5]. Відповідно до п. 46.2 ст. 46 Податкового кодексу України, платник податку на прибуток подає разом із відповідною податковою декларацією квартальну або річну фінансову звітність (крім малих підприємств). При цьому для визначення того, чи належить підприємство до групи "малих", Податковий кодекс України містить норму, що відсилає до Господарського кодексу України.

Частина 7 ст. 63 Господарського кодексу України встановлює, що залежно від кількості працівників та обсягу валового доходу від реалізації продукції за рік підприємства можуть бути зараховані до малих, середніх або великих. Малими (незалежно від форми власності) визнаються підприємства, в яких середньооблікова чисельність працівників за звітний (фінансовий) рік не перевищує 50 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період не перевищує 70 млн грн. Великими підприємствами визнаються підприємства, в яких середньооблікова чисельність працівників за звітний (фінансовий) рік перевищує 250 осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за рік перевищує 100 млн грн. Усі інші підприємства визнаються середніми [1].

При цьому вчені вказують на особливий податково-правовий статус суб'єктів малого бізнесу, посилаючись на те, що вони вступають у податкові правовідносини, як правило, на пільгових умовах. Із цим можна погодитися, оскільки законодавець встанов-

лює для цієї групи суб'єктів спрощену систему оподаткування, спеціальний податковий режим та заходи державної підтримки [2, с. 99]. Одночасно не меншу увагу привертють і великі платники податків.

Для визначення великих платників податків необхідно застосовувати спеціальний критерій, на підставі якого ми зможемо зарахувати того чи іншого платника податків до категорії великих. Російське податкове законодавство виділяє критерії зарахування платників до категорії великих на підставі двох положень: а) показників фінансово-економічної діяльності за звітний рік з бухгалтерської та податкової звітності (сукупний обсяг нарахувань федеральних податків, сукупний обсяг виручки (доходу), розмір активів, середня чисельність працівників, частка внеску засновника (держави)); б) взаємозалежність між організаціями, які можуть здійснювати вплив на умови та економічні результати іншої організації [4, ст. 20].

Відповідно до пп. 14.1.24 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України великим платником податків є юридична особа, у якої обсяг доходу від усіх видів діяльності за останні чотири послідовні податкові (звітні) квартали перевищує 500 млн грн або загальна сума сплачених до Державного бюджету України податків за платежами, що контролюються органами державної податкової служби, за такий самий період перевищує 12 млн грн.

Відповідно до п. 64.7 ст. 64 Податкового кодексу України центральний орган державної податкової служби визначає порядок обліку платників податків в органах державної податкової служби та порядок формування Реєстру великих платників податків на відповідний рік. Такими порядками є Порядок обліку платників податків і зборів [6] та Порядок формування Реєстру великих платників податків [7]. Включення до Реєстру великих платників податків фактично виступає юридичним фактом для податкового обліку в спеціалізованому органі державної податкової служби, що здійснює податкове супроводження великих платників податків.

Відбір платників податків для включення до Реєстру великих платників податків на наступний календарний рік здійснюється структурними підрозділами центрального органу державної податкової служби, за якими закріплено функції організації роботи з великими платниками податків та комп'ютерної обробки податкової звітності, на підставі оцінювання:

1) сумарних обсягів доходів від усіх видів діяльності платника податків за друге півріччя попереднього року та перше півріччя поточного року (розраховується за даними податкової звітності з податку на прибуток

підприємств за перше півріччя попереднього року, за попередній рік та за перше півріччя поточного року);

2) сум, сплачених до Державного бюджету України податків за платежами, що контролюються органами державної податкової служби, у другому півріччі попереднього року та першому півріччі поточного року.

За результатами відбору структурний підрозділ центрального органу державної податкової служби, за яким закріплено функцію організації роботи з великими платниками податків, формує переліки великих платників податків у розрізі регіонів, які до 17 робочого дня серпня направляються до органів державної податкової служби в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі за встановленою формою для уточнення. Органи державної податкової служби в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі аналізують отримані переліки великих платників податків, надають пропозиції щодо включення/виключення до/з переліків окремих платників податків та в останній робочий день серпня засобами електронного зв'язку надсилають до центрального органу державної податкової служби погоджені головами (першими заступниками голів) уточнені переліки.

Структурний підрозділ центрального органу державної податкової служби, за яким закріплено функцію організації роботи з великими платниками податків, протягом десяти робочих днів після затвердження Реєстру великих платників податків направляє:

1) кожному платнику податків, якого включено до Реєстру великих платників податків, – повідомлення про включення/невключення (поштою, з повідомленням про вручення);

2) кожному платнику податків, якого включено до Реєстру великих платників податків на поточний календарний рік і якого не включено до Реєстру великих платників податків на наступний календарний рік, – повідомлення про включення/невключення такого платника податків до Реєстру великих платників податків на наступний рік (поштою, з повідомленням про вручення);

3) до органів державної податкової служби за місцем обліку платника податків у поточному році та за новим місцем обліку – засобами електронного зв'язку інформацію щодо надісланих платникам податків повідомлень про включення/невключення до Реєстру великих платників податків.

Після отримання Реєстру великих платників податків та інформації про надіслані платникам податків повідомлення органи державної податкової служби в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі негайно організують роботу

щодо забезпечення взяття на облік (зняття з обліку) платників податків у відповідних органах державної податкової служби, а також до 10 січня наступного року інформують засобами електронного зв'язку структурний підрозділ центрального органу державної податкової служби, за яким закріплено функцію організації роботи з великими платниками податків, про неподання заяви платниками податків, котрих включено (не включено) до Реєстру великих платників податків на наступний календарний рік, про зняття з обліку/взяття на облік у відповідних органах державної податкової служби.

Після включення платника податків до Реєстру великих платників податків та після отримання платником податків повідомлення про включення (невключення) платника податків до Реєстру великих платників податків такий платник податків до органу державної податкової служби за новим місцем обліку, що вказаний у такому повідомленні, зобов'язаний не пізніше ніж 10 грудня поточного року подати заяву про взяття на облік з початку календарного року, на який сформовано реєстр. Цікаво, що і у випадку неключення до Реєстру великих платників податків, юридична особа повинна подати заяву про взяття на облік, однак уже на загальних підставах.

Відповідно до ст. 64 Податкового кодексу щодо великих платників податків, які самостійно не стали на облік у спеціалізованому органі державної податкової служби, центральний орган державної податкової служби має право приймати рішення про зміну основного місця обліку та переведення їх на облік у спеціалізовані чи інші органи державної податкової служби. У разі ж відсутності за місцем реєстрації великого платника податків спеціалізованого органу державної податкової служби облік такого платника податків за рішенням центрального органу державної податкової служби здійснюється або територіально найближчим спеціалізованим органом державної податкової служби, або іншим органом державної податкової служби.

У разі включення платника податків до Реєстру великих платників податків на нього поширюються особливості, визначені Податковим кодексом України для великих платників податків, а саме:

а) обов'язковий перехід на облік у спеціалізований орган державної податкової служби, що здійснює податкове супроводження великих платників податків, з початку податкового періоду (календарного року), на який сформовано Реєстр великих платників податків, після отримання відповідного повідомлення центрального органу державної податкової служби;

б) сплата податків, подання податкової звітності та виконання інших, передбачених Податковим кодексом України, обов'язків за новим місцем обліку в разі прийняття центральним органом державної податкової служби рішення про переведення на облік у спеціалізований чи інший орган державної податкової служби;

в) подання податкових декларацій до органу державної податкової служби в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації електронного підпису підзвітних осіб у порядку, визначеному законодавством;

г) надання в електронному вигляді у передбачених Податковим кодексом України випадках копій документів з обліку доходів, витрат та інших показників, пов'язаних із визначенням об'єктів оподаткування (податкових зобов'язань), первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням та сплатою податків і зборів;

д) тривалість визначених у ст. 77 розділу II Податкового кодексу України документальних планових перевірок не більше ніж 30 робочих днів;

е) продовження строків проведення, визначених у ст. 77 розділу II Податкового кодексу України, документальних планових перевірок не більше ніж на 15 робочих днів.

Пунктом 39.16 ст. 39 Податкового кодексу України встановлено, що великий платник податків має право звернутися до центрального органу державної податкової служби із заявою про укладення договору про ціноутворення з метою оподаткування. Договір про ціноутворення з метою оподаткування є договором між зазначеним платником податків та центральним органом державної податкової служби про порядок визначення цін (методів) відповідно до цієї статті та її застосування з метою оподаткування протягом строку дії такого договору. Порядок укладення та виконання таких договорів встановлюється Кабінетом Міністрів України. Однак, ст. 39 Кодексу набрала чинності з 01.01.2013 р.

IV. Висновки

Отже, було розглянуто питання стосовно визначення підстав для класифікації платників податків, а саме – юридичних осіб. На основі аналізу наукових праць і нормативно-правових актів ґрунтовно розподілено юридичних осіб – платників податків на групи за різними критеріями.

Список використаної літератури

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
2. Древаль Л.Н. Субъекты российского финансового права / Л.Н. Древаль ; под

- ред. Е.Ю. Грачевой. – М. : Юриспруденция, 2008. – 288 с.
3. Комментарий к Налоговому кодексу Российской Федерации, частям первой и второй / под общ. ред. Ю.Ф. Кваши. – 7-е изд., перераб. и доп. – М. : Юрайт-Издат, 2009.
  4. Налоговый кодекс Российской Федерации от 31.07.1998 г. № 146-ФЗ // Собрание законодательства РФ. – 1998. – № 31. – Ст. 3824.
  5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // Офіційний вісник України. – 2010. – № 92.
  6. Про затвердження Порядку обліку платників податків і зборів та визнання таких, що втратили чинність, наказів Державної податкової адміністрації України : Наказ Державної податкової адміністрації України від 22.12.2010 р. № 979 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 1. – Ст. 56.
  7. Про затвердження Порядку формування Реєстру великих платників податків : Наказ Державної податкової адміністрації України від 22.12.2010 р. № 986 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 1. – Ст. 58.

Стаття надійшла до редакції 31.01.2013.

Фомина Г.В. Об особенностях взыскания налогового обязательства как условия классификации юридических лиц – налогоплательщиков

В статье рассматривается вопрос относительно определения оснований для классификации налогоплательщиков, а именно – юридических лиц. На основе обработки научных трудов и нормативно-правовых актов распределяются юридические лица – плательщики налогов на группы по различным критериям.

Ключевые слова: налоговая обязанность; юридические лица – плательщики налогов; классификация налогоплательщиков.

Fomina H. On peculiarities of collection of the tax debt as a basis for the classification of legal persons – taxpayers

The article deals with the issue of determining the basis for the classification of taxpayers – namely entities. On the basis of scientific papers and regulations – regulations by making thorough distribution entities – the taxpayers into groups according to various criteria.

Key words: tax obligation, legal persons – taxpayers, classification of taxpayers.